

***Idéburet offentligt partnerskap (IOP) mellan Suicide Zero och Västra
Götalandsregionen för suicidprevention i samverkan, framför allt
säkerhetsplan och Min Livlina***

Diarienummer: OSN 2024-00197

Syfte

Västra Götalandsregionen (VGR) och Suicide Zero ingår ett Idéburet offentligt partnerskap (IOP) i syfte att samverka kring ökad användning av metoden säkerhetsplanering för patienter med identifierad, förhöjd suicidalitet. Samverkan innefattar även arbete för att öka användning av appen "Min Livlina", som Suicide Zero utvecklat för att kunna ha sin säkerhetsplan lätt tillgänglig i mobiltelefonen. Inom ramen för samverkan ingår även arbete med förbättrade rutiner för säker hemgång med säkerhetsplanen som utgångspunkt. Kommunerna i Västra Götaland, genom representanter i respektive kommunalförbund, bildar en referensgrupp till IOpt genom vilken de bidrar med ett kommunalt perspektiv samt tar del av relevanta utbildningar, konferenser mm som IOpt genererar.

Syftet med samverkan är att utveckla och stärka ett personcentrerat arbetssätt för personer inom psykiatri som genomfört ett suicidförsök, utveckla funktionaliteten i appen så att den kan anpassas till olika undergrupper (t ex barn och unga) samt utforska möjligheten att arbeta personcentrerat utifrån säkerhetsplanen genom hela vårdkedjan för säker hemgång efter ett suicidförsök.

Bakgrund

Varje år dör omkring 200 personer i Västra Götaland av suicid, och man brukar uppskatta att ytterligare tio gånger så många suicidförsök inträffar. Runt personen som gör ett suicidförsök eller avlider av suicid finns även drabbade efterlevande.

Sedan 2008 finns ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention. Den 1 september 2023 lämnades ett förslag till en ny nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention, som är tänkt att ersätta handlingsprogrammet. Den nya nationella strategin betonar samverkan och insatser för att förebygga psykisk ohälsa. Från Socialstyrelsen betonas arbetet med att utveckla den personcentrerade vården för personer med komplex psykiatrisk problematik.

Följande metoder har funnits ha vetenskapligt stöd (se Zalsman mfl, Lance Psychiatry, 2016) för att följande metoder är verksamma:

- insatser som begränsar tillgången till medel och metoder för suicid (t ex reglering av tillgång till smärtstillande läkemedel)
- tillgång till effektiv läkemedelsbehandling och psykoterapi,
- insatser som säkerställer en sammanhållen vårdkedja för patienter med hög suicidrisk

I Västra Götalandsregionen finns en länsgemensam handlingsplan för suicidprevention (2020-2025) där arbetet med säkerhetsplan omnämns som prioriterat område (Handlingsplan suicidprevention i Västra Götaland - slutlig (vgregion.se)). Det finns även styrande dokument i form av regionala medicinska riktlinjer som rekommenderar upprättande av säkerhetsplan i de fall en förhöjd suicidalitet har konstaterats i vårdmötet ([Suicidalitet hos vuxna – akut bedömning handläggning.pdf](#))

(vgregion.se), [Suicidalitet hos barn och ungdom – akut bedömningshandläggning.pdf \(vgregion.se\)](#).

Kunskapsstöd psykisk hälsa (KPH) ansvarar för förvaltningen och kvalitetssäkring av dessa RMRer på uppdrag av samordningsråden inom psykiatrin.

Syftet med en säkerhetsplan är att minska riskfaktorer och öka skyddsfaktorer för individen, och den tas fram tillsammans med patienten. Om aktuell patient är under 18 år bör vårdnadshavare göras delaktig i arbetet med säkerhetsplan, om inte särskilda omständigheter föreligger. För vuxna patienter gäller att närstående med fördel kan vara delaktiga, om lämplig sådan som patienten har förtroende för finns tillhands. Säkerhetsplanen ska dokumenteras i patientjournalen, vara känd för dem som den berör, och uppdateras vid behov. Genom att arbeta med utgångspunkt i säkerhetsplanen främjas också samarbete och samverkan med andra aktörer och närstående. Säkerhetsplaner som metod för suicidprevention utvärderas här i Sverige, av forskare och doktorander vid Linnéuniversitetet. Att stärka det systematiska arbetet med säkerhetsplanering gynnar därför också forskningen och därmed kunskapen om metoden som suicidpreventiv insats.

Arbetet med att minska antalet suicid i samhället pågår inom såväl regioner och kommuner som inom det civila samhällets organisationer. Suicide Zero är en idéburen organisation som sedan 2013 arbetar för att minska självmorden i Sverige genom att lyfta frågan, identifiera samhällsbrister och sprida kunskap. Följande IOP mellan VGR och Suicide Zero avgränsar sig till samverkan kring det individuella och personcentrerade stöd – *säkerhetsplanering* - som hälso- och sjukvården erbjuder som en del av säker vård och omsorg vid förhöjd risk för suicid.

Min livlina

Suicide Zero har utvecklat appen Min Livlina för patienter som har kontakt med psykiatrin och som har gjort ett eller flera självmordsförsök. Appen möjliggör för alla patientkategorier att få kunskap om sin sjukdom liksom en ökad medvetenhet och beredskap om vilka livssituationer som väcker tankar och planer på att avsluta sitt liv och om hur man ska agera för att olika risksituationer inte ska utmynna i suicid.

- Appen matchar behov både hos barn, unga vuxna och äldre.
Ett särskilt arbete har startats, på initiativ av VGR, för att fokusera på användbarheten för barn och unga (från 13 till 17 år).
- En utbildad behandlare vägleder patienten att upprätta en säkerhetsplan, som är den centrala funktionen i appen Min Livlina. I min Livlina finns snabbkontakt till 112. Appen erbjuder möjlighet att lägga in kontakter till utvalda stödpersoner i personens nätverk. *I VGR har regionala medicinska riktlinjer reviderats så att nuvarande rutin för upprättande av säkerhetsplan är kompatibel med appens innehåll. Appen kan därför med fördel användas som ett digitalt komplement till rekommenderade insatser vid identifierad förhöjd suicidalitet.*
- Det finns information och länkar till vården och flera olika stödlinjers hjälptelefoner, chatt eller textmeddelanden. Via 1177 kan man med endast ett par knapptryck hitta närmaste psykakut.

- I applikationens dagbok kan man registrera sitt mående och föra dagboksanteckningar. Anteckningarna kan sedan användas som stöd för samtal med patienten. En enkel graf kan också visa måendet över en längre tid. I VGR finns intresse för att utreda möjligheter till överföring av dessa uppgifter till journal, inom ramen för egenmonitorering
- I appen finns det också stödmaterial för både anhöriga och behandlingspersonal.
- Appen Min Livlina har bedömts att inte falla inom syftet för lagstiftningen om medicintekniska produkter.

Förväntad effekt/mervärde

En personcentrerad ansats kring vård av personer med svår suicidalitet kräver att såväl region som kommun och det civila samhället samverkar för att undvika att det uppstår glapp i det sociala skyddsnät som krävs runt en person som går in i en suicidal kris.

Både VGR och Suicide Zero har samma mål – att samtliga patienter med en identifierad förhöjd suicidrisk ska erbjudas en säkerhetsplan med syftet att stödja och stärka patienten i att hantera sin suicidala kris mellan planerade vårdbesök. Suicidalitetens intensitet växlar vanligtvis, varför en suicidriskbedömning endast är aktuell precis i den stund den genomförs. Suicidala impulser kan plötsligt tränga igenom. Lika viktigt som att vården gör en noggrann och tät uppföljningsplanering av patienter med identifierad förhöjd suicidrisk är det att patienten lär sig känna igen sina signaler på att den suicidala krisen stegras, och då kunna ta till olika hanteringsstrategier. Dessa hanteringsstrategier är personliga och diskuteras fram i samråd med behandlaren. Det kan vara olika typer av distraktion som fungerar för patienten, eller kontakt med utsedda personer som är införstådda med patientens mående och som kan hjälpa och stödja i valet av åtgärd (t ex köra till akuten).

En förutsättning för att säkerhetsplanen ska ha maximal effekt och stödja patienten i sin suicidkrishantering så behöver den vara tillgänglig och fungera som ett stödjande verktyg för patienten. Traditionellt arbetar vården med att skriva en säkerhetsplan som dokumenteras i journal och sedan erbjuda patienten en utskrivna papperskopia. Genom att även stödja patienten i att mata in sin säkerhetsplan i appen Min Livlina ökar användbarheten och tillgängligheten för patienten. Appen medger även utvecklingsmöjligheten med sina kringfunktioner, som kan förse patienten med tillgänglighet till användbara kontaktuppgifter, möjlighet till dagbokskattning av mående som kan kopplas till överenskomna aktiviteter i säkerhetsplanen. Till exempel – behandlaren och patienten kan komma överens att om patienten skattar sitt mående som "mycket dåligt" mer än tre dagar i rad så bör patienten enligt sin säkerhetsplan ta kontakt med en närstående för att be om hjälp.

Målgrupp

Målgruppen för samverkan i detta IOP är patienter med en identifierad förhöjd suicidalitet som enligt regionala medicinska riktlinjer bör få en säkerhetsplan inom psykiatrin.

Tillgänglighet för invånare

Resultatet från samverkan är tillgänglig för spridning inom samtliga kommuner i Västra Götaland. I vissa fall kommer även resultat och lärdomar spridas inom nationella nätverk till fler invånare i landet.

Samverkande parter

Suicide Zero, organisationsnummer 802472-0891

Västra Götalandsregionen, organisationsnummer 232100-0131.

IOP som samverkansform (standardtext)

Idéburet offentligt partnerskap (IOP) som överenskommelseform för att driva samverkan ökar samspelet mellan den offentliga och idéburna sektorn, vilket i sin tur stärker demokrati, delaktighet och integration i samhället. Ett IOP tecknas mellan (en eller flera) offentliga myndigheter och (en eller flera) idéburna aktörer. En idéburen aktör är en förening/organisation inom det civila samhället vars verksamhet främst syftar till att uppnå allmännytta eller medlemsnytta. För att kunna ingå IOP med en offentlig myndighet måste den idéburna aktören ha en organisationsform som inte drivs utifrån vinstintresse, och eventuellt ekonomiskt överskott ska återinvesteras i verksamheten. Enligt VGRs riktlinjer för IOP¹ kan VGR teckna IOP kring verksamhet som utgör ett komplement till myndighetens offentliga uppdrag.

Värdegrund för partnerskapet (standardtext)

IOPt bygger på respekt för parternas olika förutsättningar att bedriva verksamhet och grundar sig på öppenhet och dialog mellan parterna. Parterna ska genom dialog säkerställa att verksamhet och insatser bedrivs i enlighet med principerna för IOPt, samt i enlighet med de lagar och regler som gäller för den offentliga myndigheten samt det civila samhällets föreningar. Dialogen kännetecknas av ömsesidig tillit. Båda parter önskar att överenskommelsen mynnar ut i ett gemensamt lärande och utveckling av de insatser som riktas mot målgruppen, för målgruppens bästa.

Tidsperiod och villkor för partnerskapet

Partnerskapet gäller för perioden 2024-09-01 – 2029-08-31.

Innehållet i verksamheten ska kunna förändras under perioden så att inriktningen följer eventuella förändrade behov eller omständigheter.

Inga sanktioner kan utdömas enligt detta IOP. Om någon av parterna inte uppfyller överenskomna villkor, brister i sina åtaganden, eller väsentligt ändrade omständigheter inträffar, så äger samtliga parter rätten att när som helst under tidsperioden begära omförhandling, alternativt säga upp sin medverkan i IOPt. Vid uppsägning gäller sex månaders uppsägningstid.

¹ RS 2021-04161: Västra Götalandsregionens riktlinjer kring Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

Återbetalningsskyldighet av eventuellt utbetalda medel kan krävas i extraordinära fall om det visar sig att medlen använts för otillåtna ändamål. Innehållet i IOPt ska utvärderas årligen av en referensgrupp och vid behov revideras inför kommande budgetår.

Parternas resursbidrag till IOPt

IOPt upprättas utifrån att parterna är jämbördiga aktörer och bidrar var och en med resurser (exempel lokaler, personal, kompetens, pengar) för genomförande av syftet. Parterna ska tillsammans i dialogen identifiera utvecklingsområden för samverkan, stärka respektive parts uppdrag och använda gemensamma resurser inom IOPt för målgruppens bästa.

- Suicide Zero bidrar med appen "Min Livlina". VGR betalar licenskostnad om maximalt 40 000 per år (totalt maximalt 200 000 kronor för hela avtalsperioden).
- Suicide Zero bidrar med årliga nationella arrangemang och seminarier där utveckling och goda exempel/best practice diskuteras och sprids inom och mellan regioner.
- Suicide Zero bidrar med medlemmar och volontärer med egen erfarenhet av suicidalitet, eller att leva nära någon med svår suicidalitet, att dela med sig av sina erfarenheter-
- Suicide Zero tillhandahåller en projektledarresurs motsvarande 5 procent av en heltid för kommunikation, samordning volontärer och utbildningskoordinator (totalt cirka 350 000 kronor för hela avtalsperioden)
- VGR bidrar med regional samordning av arbetet med säkerhetsplan genom det regionala processteamet (RPT) suicidprevention, på uppdrag av samordningsråden psykiatri. Samordningsråden står även bakom att verksamheten bidrar med resurs till IOPts styrgrupp (adjungerad kliniskt verksam person)
- Kunskapsstöd psykisk hälsa (KPH) tillhandahåller en regionutvecklare motsvarande 5 procent av heltid för samordnande insatser inklusive deltagande i styrgrupp enligt uppdrag.
- Suicide Zero utvecklar appen "Min livlina" med anpassningar till målgruppen ungdomar 13 – 17 år i samarbete med VGR som bidrar med en delfinansiering om 100 000 kronor under 2024 och 100 000 under 2025 (totalt 200 000 kronor för hela avtalsperioden)
- Utveckling av "Min livlina" ungdomsversionen sker i samverkan mellan Suicide Zero och VGR. Suicide Zero ansvarar för att leda arbetet och VGR bidrar med en verksamhetsnära resurs till en referensgrupp som kan bidra med verksamhetsförankrade inspel till appen. Samordningsråd barn och ungdomspsykiatri i VGR utser en sådan representant, förslagsvis genom det regionala processteamet suicidprevention.
- Suicide Zero tillhandahåller Min Livlina ungdomsversionen med planerad start 2026. VGR betalar licenskostnad om maximalt 40 000 kronor per år under 2026 – 2029 (totalt maximalt 80 000 kronor för hela avtalsperioden).

Uppföljning och drift av samverkan

Koncernkontoret VGR ansvarar för att IOPt följer de regionala riktlinjerna för IOP (RS 2021-04161) samt att återrapportering av avtalsuppföljning sker till berörda nämnder och styrelser.

I och med driftstart av IOPt ska en särskild styrgrupp med representanter från VGR och Suicide Zero utses.

Styrgruppens uppdrag

Styrgruppens uppdrag är att tillse att avtalet om samverkan följs genom att i dialog driva partnerskapets syfte, samt årligen följa upp målen samt återrapportera resultatet till Suicide Zeros styrelse och till avtalsansvarig handläggare på koncernkontoret. Styrelsen ansvarar även för att IOPTs rutiner för avvikelsehantering följs. Styrgruppen träffas minst en gång/termin. Kallelse till extrainsatta möten kan ske på förekommen anledning och kontakt kan även ske genom annan kommunikation vid behov mellan möten.

Styrgruppen ansvarar även för att utse en ordförande och sekreterare (uppdragen kan ambuleras i gruppen). Ordföranden har uppdraget att sammankalla gruppen till möten där överenskommen samverkan styrs och leds, samt att det finns en dagordning för dessa möten. Ordförande ansvarar även för att etablera kontakt med referensgruppen (kommunalförbunden) samt att en kommunikationsstruktur dem emellan upprättas. Sekreteraren ansvarar för att mötesanteckningar dokumenteras och skickas till avtalsansvarig handläggare på Koncernkontoret i VGR som diarieför och upprättar dessa till allmän handling.

Styrgruppens sammansättning:

Från VGR:

- Regionutvecklare Kunskapsstöd psykisk hälsa (KPH). Bidrar med kunskap om VGRs strategier, processer, riktlinjer och rutiner kring rekommenderade hälso- och sjukvårdsinsatser för målgruppen.
- Regionutvecklare social hållbarhet. Bidrar med kunskap om VGRs strategier, processer, riktlinjer och rutiner kring förebyggande insatser, särskilt barns och ungas psykiska hälsa
- Professionsrepresentant psykiatri (adjungerad). Bidrar med kunskap om klinisk tillämpning av riktlinjer och rutiner inom psykiatrin, samverkan i praktik med andra aktörer

Från Suicide Zero:

- Projektledare/samordnare. Bidrar med kunskap om appen Min Livlina, nätverk/kontakter med andra regioner/verksamheter, kunskap om uppdrag och aktiviteter i det civila samhällets organisationer med verksamhet inom suicidprevention
- Patientföreträdare/egenerfaren person. Bidrar med egen erfarenhet av suicidalitet, och/eller att leva nära någon svår suicidalitet
- Teknisk support, Min Livlina (adjungerad). Bidrar med kunskap om tekniska begränsningar i appen, utvecklingsstatus, juridiska förutsättningar

Kommunal referensgrupp

För att tillvarata kommunernas intressen i detta IOP utses kommunala kontaktpersoner. Kommunalförbunden i Västra Götaland meddelar sitt intresse för att delta genom att underteckna en avsiktsförklaring. Kommunalförbunden ansvarar för att kommunala kontaktpersoner utses. Kommunala kontaktpersoner utgör en referensgrupp till styrgruppen.

Referensgruppens uppdrag är att:

- Bidra med kunskap om strategier, processer, riktlinjer och rutiner kring arbetet med säker hemgång ute i kommunerna.
- Bidra med det kommunala perspektivet.
- Representera kommunernas verksamheter och invånare i suicidpreventiva insatser för personer med förhöjd suicidalitet.
- Stödja styrgruppen genom att från ett kommunalt perspektiv belysa behov som uppstår kring säkerhetsplanering och hemgång, eller annan lämplig och relevant information.
- Bidra till att kunskap och lärdomar från IOPT sprids till kommunens verksamheter och invånare. Detta kan ske till exempel genom att sprida inbjudningar till relevanta utbildningar/konferenser som arrangeras av avtalsparterna.

Sekretess

- Suicide Zeros sekretessregler omfattar deras del av samverkan.
- För Västra Götalandsregionen gäller tillämpliga sekretessregler inom hälso- och sjukvård.

Arbetsgivaransvar

Respektive samverkande part har arbetsgivaransvar för sina medarbetare.

Avvikelser

Avvikelser i samverkan ska hanteras i dialog mellan parterna samt hanteras inom respektive organisations kvalitetsledningssystem, enligt rutin. Allvarliga avvikelser som inträffar ska rapporteras

- Till Styrelsen för Suicide Zero, via generalsekreteraren
- Till Koncernkontoret, VGR via avtalsansvarig handläggare

Underskrifter

Eva Wedberg, kanslichef, tf. generalsekreterare
Suicide Zero

Ingrid Andreae, ordförande
Operativa hälso- och sjukvårdsnämnden

Anna-Maria Broman-Ek, insamlingschef
Suicide Zero

Ort och datum

Ort och datum